

НАПРЯМ 7. РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНИ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-393-7-34>

Гулько Ю. А.,

кандидат психологічних наук,

доцент кафедри психології, філософії та суспільних наук

*Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського;
старший науковий співробітник лабораторії психології творчості*

Інституту психології імені Г. С. Костюка

Національної академії педагогічних наук України

СУЧАСНІ ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ НЕЙРОМОТОРНОЇ НЕЗРІЛОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Нейромоторна незрілість дітей дошкільного віку визначається як затримка на певній стадії фізичного розвитку дитини, що пов'язана із активністю примітивних рефлексів. Здебільшого не згасання примітивних рефлексів пов'язане із органічними ураженнями центральної і периферичної нервової системи, йдеться про дітей з ДЦП, різними формами парезів, плегій, паралічів. Однак останнім часом накопичено достатньо даних, які свідчать про наявність не згаслих примітивних рефлексів у дітей з мінімальною неврологічною симптоматикою [4; 5]. А також розроблено ряд авторських нейро-рухових методів роботи з дітьми, що мають сенсомоторні порушення (Айрес Дж., Блайт С., Бобат Б. та Бобат К., Бломберг Х., Войта В., Деннісон П., Доман Г., Мораліс К., Рентчлер М., Хоппе Л., М., Фельденкрайз М. та ін).

Дитина із нейромоторною незрілістю зовні виглядає фізично здоровою, може активно бігати, стрибати, полюбляти рухові ігри на майданчиках, а також із задоволенням малювати, різати ножицями, збирати різні конструктори тощо. Однак у всіх її фізичних руках спостерігається певна незграбність, не спритність, виражена специфічність рухів. Спостерігається різного ступеня незбалансованість, не координованість рухів дитини. І порушення відбувається на рівнях як загальної (грубої) моторики, так і дрібної (кистьовий, пальцьовий,

а також артикуляційний та оральний праксис). На фоні цього у дитини наявна фіксація на таких рухових моделях, які відповідають нижчим рівням розвитку. Також може бути порушення організації програми рухів (моторного планування) при відносно задовільному рівні розвитку координації рухів.

Все це свідчить про наявну у дитини нейромоторну незрілість, яка в багатьох випадках обумовлює затримки психомовленнєвого розвитку, часто стає причиною гіперактивної поведінки та інших нейрологічних порушень [2].

Для оцінки нейромоторної зрілості дитини дошкільного віку проводять наступні тести: проби М. Ромберга, проби Хеда, додатково координаторні проби: пальце-носову, коліно-п'яточну та пробу на діадохокінез, проби на втримання статичної та динамічної рівноваги. Якщо для дитини 4 року життя проби на втримання балансу становлять кілька секунд, то для старших дошкільників у нормі тримати баланс від 4–5 сек. Також проводять тести на стан дрібної моторики, зокрема розвитку пальцевого та кистьового праксису. Окремо проводять проби на перетин середньої лінії тіла горизонтально та вертикально. Також проводять тести на активність примітивних шийних рефлексів за методикою Дж. Айріс та С.Г. Блайт. Зокрема діагностується активність: асиметричного шийного рефлексу (АШТР), симетричного шийного тонічного рефлексу (СШТР), лабіринтно тонічного шийного рефлексу (ЛТР), рефлексу Ландау, рефлексу Переса, рефлексу Галанта, рефлексу Моро, рефлексу Бабінського, а також долонно-ротового та хапального рефлексів активність яких не дасть дитині оволодівати графо-моторними навичками. Останні дослідження свідчать, що долати моторну незрілість можливо шляхом виконання спеціальних вправ спрямованих на виснаження активних або частково активних рефлексів [5]. Наші данні свідчать, що вибудовувати систему вправ доцільно керуючись принципами творчої природи розвитку дитини сформульованими В.О. Моляко [3]. Цими принципами є принцип аналогізування, принцип комбінування і принцип реконструювання. Так дитина з нейромоторною незрілістю так само як і дитина, що фізично нормально розвивається, вибудовує свою систему рухів шляхом наслідування (яке згодом набуває все більше ознак авторського аналогізування. Об'єднує в процесу рухової діяльності моделі рухів у певні зв'язки, що є комбінуванням. А також вибудовує рухові моделі у різних нових ситуаціях (на гойдалках, гірках, велосипедах, санчатах, скейтах тощо), з різними предметами (м'ячами, поп-ітами, ракетками, рогатками тощо), що є реконструюванням. Тому згідно цим принципам нами розроблена спеціальна система, де вправи на виснаження кожного окремого рефлексу об'єднані відповідно побудові рухової моделі по аналогії, шляхом

комбінування та реконструювання. Вся робота з дитиною обов'язково має мовленнєве супроводження під час виконання вправ та включає обов'язкові конкретні наочні приклади того як треба робити. Якщо дитина не може виконати рух самостійно, тоді психолог допомагає їй здійснювати рух пасивно, згодом роль дорослого повинна зменшуватись, а рухи, з боку дитини, набувати більшої самостійності. Особливо важливо підтримувати плануючу розумову функцію під час побудови рухових зв'язок, певних моторних моделей. Саме планування послідовності рухів спрямоване на вироблення у дитини стратегій творчої рухової активності.

Список використаних джерел:

1. Андрушко Я. Психокорекція. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 212 с.
2. Ванюк, Д. В., Гурєєва, А. М., Дорошенко, Е. Ю., Шаповалова, І. В., Черненко, О. Є. Основи дефектології : навч.-метод. посіб. для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спец. 227 «Фізична терапія, ерготерапія». НДПУ ім. Драгоманова, 2023. 133 с.
3. Функціонування творчого мислення в інформаційно-віртуальному просторі суб'єкта : монографія за ред. В. О. Моляко. Київ – Львів : Видавець Вікторія Кундельська, 2021. 194 с.
4. Goddard SA. Reflexes, learning and behaviour. A window into the child's mind. Fern Ridge Press, Eugene, OR. 2002.
5. Goddard Blythe SA. Releasing educational potential through movement. A summary of individual studies carried out using the INPP Test Battery and Developmental Exercise Program for use in schools with children with special needs. Child Xare in Practice 2005.